

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προαγωγή της κινητικότητας των νέων στην Ευρώπη: πρακτικές πτυχές και χρονοδιάγραμμα»

(2008/C 224/23)

Με επιστολή στις 25 Οκτωβρίου 2007, ο Υφυπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Γαλλίας, κ. JOUYET, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα:

«*Η προαγωγή της κινητικότητας των νέων στην Ευρώπη: Πρακτικές πτυχές και χρονοδιάγραμμα*» (διερευνητική γνωμοδότηση).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι προπαρασκευαστικές εργασίες της ΕΟΚΕ για το θέμα, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση τους στις 7 Μαΐου 2008 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. Rodríguez García-Caro.

Κατά την 445η σύνοδο ολομέλειας της 28ης και 29ης Μαΐου 2008 (συνεδρίαση της 29ης Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με 117 ψήφους υπέρ, 4 ψήφους κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή επιδοκιμάζει το ενδιαφέρον και την υποστήριξη που δείχνει η μέλλουσα γαλλική προεδρία του Συμβουλίου για την κινητικότητα των νέων ευρωπαίων. Τον Δεκέμβριο του 2000, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας υιοθέτησε ψήφισμα στο οποίο απαριθμούνται 42 μέτρα για την προαγωγή και την ενθάρρυνση της κινητικότητας των νέων. Λίγα χρόνια αργότερα, με την εκ νέου ανάληψη της προεδρίας από τη Γαλλία, φαίνεται να υπάρχει και πάλι ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την επίλυση των προβλημάτων που επηρεάζουν την κινητικότητα των νέων ευρωπαίων πολιτών.

1.2 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ΕΕ σε ό,τι αφορά τη διασυνοριακή κινητικότητα των νέων είναι η έλλειψη λύσεων για τα προβλήματα τα οποία έχουν περιγραφεί σε πολυάριθμες περιπτώσεις και η δυσχέρεια εφαρμογής των μέτρων που έχουν υιοθετηθεί με σκοπό την ρύθμιση αυτών των προβλημάτων. Ο κατάλογος των προβλημάτων που έχουν εντοπιστεί είναι το ίδιο εκτενής με τον κατάλογο των μέτρων που πρέπει να υιοθετηθούν για την επίλυσή τους. Για τον λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι το ζητούμενο δεν είναι να εξεταστεί εάν υπάρχουν περαιτέρω εμπόδια στην κινητικότητα και να προταθούν δράσεις για την προαγωγή της αλλά, μάλλον, να τεθεί το ερώτημα του τι έχει επιτευχθεί, τι πρέπει ακόμα να επιτευχθεί και πώς μπορούν να αξιολογηθούν τα αποτελέσματα.

1.3 Επομένως, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι δεν χρειάζεται να συσταθούν περαιτέρω ομάδες εμπειρογνομώνων ή ομάδες υψηλού επιπέδου οι οποίες ενδεχομένως θα επανεξετάσουν τα θέματα που έχουν ήδη εξετάσει στο παρελθόν. Αυτό που χρειάζεται, είναι να συσταθεί ομάδα εργασίας που θα αντιπροσωπεύει τις διάφορες ΓΔ της Επιτροπής οι οποίες έχουν αρμοδιότητες στον χώρο της κινητικότητας, για να αναλύσει την κατάσταση και να πραγματοποιηθεί μεθοδικά τα ακόλουθα σημεία:

— να προσδιοριστεί τα εμπόδια που έχουν ήδη εντοπιστεί και περιγραφεί στο παρελθόν,

— να εντοπιστεί αποτελεσματικά μέτρα που έχουν υιοθετηθεί σε επίπεδο ΕΕ με στόχο την άρση των εμποδίων αυτών (κανονισμοί, οδηγίες, αποφάσεις, ψηφίσματα, συστάσεις κ.λπ.),

— να εντοπιστεί τα προβλήματα που δεν έχουν επιλυθεί ακόμα και που θα επιλυθούν με την θέσπιση νομοθεσίας,

— να εντοπιστεί προβλήματα τα οποία έχουν προσδιοριστεί χωρίς να έχει γίνει κάποια προσπάθεια για την επίλυσή τους,

— να εντοπιστεί μέτρα τα οποία έχουν προταθεί αλλά δεν έχουν συνεκτιμηθεί ή εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη.

1.4 Κατά τον ίδιο τρόπο, πρέπει να οριστεί μεθοδικά η κατάσταση των νέων ανθρώπων με την κατανομή τους σε διάφορες ομάδες στόχους που υπόκεινται σε συγκρίσιμες συνθήκες και αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα. Αυτό θα επιτρέψει να ανακαλυφθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν τις διάφορες ομάδες νέων και, κατ' αυτό τον τρόπο, να ληφθούν με επιλεκτικό τρόπο συγκεκριμένα μέτρα για τις ομάδες αυτές, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας, καθώς και την αποφυγή γενικών αποφάσεων.

1.5 Στις ομάδες που θα αναλυθούν πρέπει να συμπεριλαμβάνονται, εκτός άλλων, οι ακόλουθες:

— φοιτητές πανεπιστημίων,

— νέοι που έχουν ολοκληρώσει τις πανεπιστημιακές τους σπουδές ή την επαγγελματική τους κατάρτιση και αρχίζουν να εργάζονται για πρώτη φορά,

— σπουδαστές που συμμετέχουν σε προγράμματα εναλλασσόμενης επαγγελματικής κατάρτισης,

— καλλιτέχνες,

— νέοι εθελοντές,

— νέοι επιχειρηματίες,

— νέοι χωρίς οικονομικούς πόρους,

— νέοι γονείς που επιχειρούν να συνδυάσουν τον οικογενειακό βίο με την εργασία ή την εκπαίδευση,

- κοινωνικά αποκλεισμένοι νέοι,
- νέοι που αναζητούν εργασία και η κατάσταση τους στα πρώτα χρόνια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας.

1.6 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή θεωρεί ότι αυτό που χρειάζεται δεν είναι να συνεχίσει ο εντοπισμός εμποδίων και λύσεων αλλά, μάλλον, η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων σε εύλογο χρονικό διάστημα, έτσι ώστε ό,τι έχει ήδη αναφερθεί και περιγραφεί σχετικά με την κινητικότητα να μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση για την ανεύρεση λύσεων για τα προβλήματα κινητικότητας που αντιμετωπίζουν οι νέοι στην Ευρώπη.

1.7 Με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων στην προσπάθεια να επιτευχθεί η κινητικότητα των νέων και με την υιοθέτηση μιας περισσότερο προορατικής προσέγγισης στις διάφορες πολιτικές ΕΕ στον τομέα αυτό, η σημερινή κατάσταση θα μπορούσε να αλλάξει ριζικά.

2. Εισαγωγή

2.1 Αιτιολόγηση της διερευνητικής γνωμοδότησης

2.1.1 Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε ως ανταπόκριση στο αίτημα που υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή ο Υφυπουργός Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Γαλλίας, ο οποίος ζήτησε από την ΕΟΚΕ στις 25 Οκτωβρίου 2007 να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση για με θέμα «**Προαγωγή της κινητικότητας των νέων στην Ευρώπη: Πρακτικές πτυχές και χρονοδιάγραμμα**». Το αίτημα για την εκπόνηση γνωμοδότησης υποβλήθηκε ενόψει της ανάληψης της προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ από την Γαλλία, το δεύτερο εξάμηνο του 2008.

2.1.2 Ταυτοχρόνως, ο αρμόδιος για θέματα εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης Επίτροπος προώθησε τη σύσταση ομάδας εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για την προαγωγή της κινητικότητας των ευρωπαίων. Η ομάδα υψηλού επιπέδου συνεδρίασε για πρώτη φορά στις 24 Ιανουαρίου 2008 και έθεσε ως στόχο των προσδιορισμό μέτρων τα οποία θα μπορούσαν να θεσπιστούν για να αυξηθούν οι ευκαιρίες των νέων ανθρώπων, να βελτιωθεί στήριξη που προσφέρεται στην κινητικότητα στο χώρο της επαγγελματικής εκπαίδευσης και της εκπαίδευσης ενηλίκων, και να αυξηθεί η κινητικότητα νέων καλλιτεχνών, επιχειρηματιών και εθελοντών. Η ομάδα σκοπεύει να ολοκληρώσει το έργο της κατά τα μέσα του τρέχοντος έτους, όταν θα εκπονήσει στρατηγική έκθεση.

2.2 Η κινητικότητα στην ΕΕ: Κάτι περισσότερο από το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας

2.2.1 Η κινητικότητα είναι ένα δικαίωμα που κατοχυρώνεται στο άρθρο 18 της Συνθήκης περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το δικαίωμα αυτό προσδιορίζεται περαιτέρω σε σχέση με την εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση στις διατάξεις των άρθρων 149, παράγραφος 4, και 150, παράγραφος 4, της ίδιας Συνθήκης. Κατά συνέπεια, από την άποψη αυτή, τόσο η ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη πρέπει να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες για να εγγυηθούν αυτό το δικαίωμα κινητικότητας, είτε για λόγους εργασίας, επαγγελματικής κατάρτισης και προσφοράς εθελοντικών υπηρεσιών, είτε απλώς για λόγους αναψυχής.

2.2.2 Αρχικά, η ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, ως μία από τις τέσσερις βασικές ελευθερίες της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, μαζί με την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, κεφαλαίων και υπηρεσιών, αποτελούσε τη βάση της κινητικότητας των υπηκόων των κρατών της ΕΕ. Για την εξασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος στην κοινοτική νομοθεσία (ιδιαίτερος σε ό,τι αφορά τις κοινωνικές υπηρεσίες) η οποία επηρέασε, επίσης, και την κινητικότητα των μελών της οικογένειας των εργαζομένων εντός της ΕΕ. Έκτοτε, με την εφαρμογή κοινοτικών προγραμμάτων στον χώρο της εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και της έρευνας, άρχισαν να προκύπτουν πολλά άλλα εμπόδια στη διεθνική κινητικότητα.

2.2.3 Με την πάροδο των χρόνων, κυκλοφόρησαν πολλά έγγραφα σε διάφορους τομείς στα οποία επισημαίνονται τα εμπόδια στην κινητικότητα και προτάθηκαν, περιγράφηκαν και — σε ορισμένες περιπτώσεις — εφαρμόστηκαν αποτελεσματικές λύσεις, οι οποίες επέτρεψαν την άρση των εμποδίων που υπήρχαν για την μετάβαση και την εγκατάσταση πολιτών της ΕΕ σε χώρες εκτός από την χώρα καταγωγής τους.

2.2.4 Ωστόσο, ο χρόνος έδειξε ότι ο εντοπισμός των εμποδίων και οι προτάσεις λύσεων δεν αρκούσε πάντα για την κατάργηση αυτών των εμποδίων ή την οριστική επίλυση των προβλημάτων που εμπόδιζαν την ελεύθερη κυκλοφορία και κινητικότητα. Στα διάφορα έγγραφα που εκδόθηκαν από ευρωπαϊκά όργανα, επαναλαμβάνονται τα ίδια προβλήματα και προτείνονται ακόμη και διορθωτικά μέτρα, παρόλο που είχαν ήδη προταθεί — συχνά χωρίς να εφαρμοστούν — στο παρελθόν.

2.2.5 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι η επίλυση ορισμένων προβλημάτων που επηρεάζουν την κινητικότητα μπορεί να είναι δύσκολη. Ωστόσο, έχει κατά καιρούς παρατηρήσει ότι η βούληση για την επίλυση των προβλημάτων αυτών δεν αντιστοιχεί πάντοτε στη σημασία που έχει για τους πολίτες η άρση των διοικητικών ή των νομικών εμποδίων στην κινητικότητα.

2.2.6 Από νομικής απόψεως, η πιθανότητα των υιοθετούμενων μέτρων να επιλύσουν τα προβλήματα κινητικότητας εξαρτάται άμεσα από τη μορφή της νομοθεσίας που χρησιμοποιείται. Όσο περισσότερο χρησιμοποιούνται συστάσεις ή ψηφίσματα, τόσο πιθανότερο είναι τα προτεινόμενα μέτρα να μην εφαρμοστούν σε όλα τα κράτη μέλη. Ακόμη πιο σημαντικό είναι πως μολονότι η Επιτροπή ορισμένες φορές πρέπει να προσφύγει στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για να διασφαλίσει τη μεταφορά του περιεχομένου μιας οδηγίας στο εθνικό δίκαιο ενός κράτους μέλους, οι απλές συστάσεις μπορεί να μην εφαρμοστούν, πράγμα που συνεπάγεται τα προτεινόμενα μέτρα να καθίστανται αναποτελεσματικά.

2.2.7 Μολονότι αληθεύει ότι, με την πάροδο του χρόνου, τα νομικά εμπόδια είναι πλέον λιγότερο σημαντικά σε σύγκριση με πρακτικά προβλήματα τα οποία συνδέονται με τις γλωσσικές γνώσεις, τη διαθεσιμότητα των οικονομικών πόρων που απαιτούνται για την κινητικότητα, την πληροφόρηση και το ενδιαφέρον των νέων κλπ., είναι εξίσου αληθές ότι άλλες πτυχές τόσο νομικές όσο και πρακτικές εξακολουθούν να αποτελούν πρόβλημα στην ΕΕ.

2.2.8 Σε πολλές περιπτώσεις, η ΕΟΚΕ, είτε μετά από αίτηση γνωμοδότησης άλλων οργάνων, είτε με δική της πρωτοβουλία, εξέφρασε την άποψή της για το θέμα αυτό το οποίο επηρεάζει άμεσα τη ζωή των πολιτών της ΕΕ. Στις γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ εντόπισε ή επιβεβαίωσε την ύπαρξη εμποδίων όλων των ειδών και υποστήριξε ή πρότεινε διάφορες λύσεις. Ως εκπρόσωπος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ θα συνεχίσει να εργάζεται ενεργά για την επίλυση των οποιωνδήποτε προβλημάτων που εμποδίζουν τους πολίτες της ΕΕ να ασκήσουν το δικαίωμα στην κινητικότητα.

3. Τα εμπόδια στην κινητικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: ανάλυση

3.1 Το — Πράσινο βιβλίο: εκπαίδευση — κατάρτιση — έρευνα — τα εμπόδια στη διακρατική κινητικότητα ⁽¹⁾ πραγματεύεται τα προηγούμενα, τα εμπόδια, και τις πιθανές λύσεις στα προβλήματα κινητικότητας που αντιμετωπίζουν τα άτομα που κυκλοφορούν στην Ευρώπη για εκπαιδευτικούς λόγους. Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση για το θέμα ⁽²⁾ στην οποία πρότεινε διάφορες λύσεις επιπλέον των λύσεων που είχε προτείνει το Πράσινο Βιβλίο, τονίζοντας: «Οι πιο υλικές πτυχές που αντιμετωπίστηκαν στις Συνθήκες, εξελίχθηκαν με πιο αποτελεσματικό τρόπο από τους αντίστοιχους ανθρώπινους πόρους, πράγμα που οδήγησε σε μια κανονιστική ανάπτυξη που επιτρέπει να διακινούνται εντός των κοινοτικών συνόρων με μεγαλύτερη ευκολία τα αντικείμενα παρά τα άτομα. Η ΟΚΕ φρονεί ότι είναι αναγκαίο να προχωρήσουμε προς την πολιτική δέσμευση που θα επιτρέψει την εμβάθυνση της διαμόρφωσης μιας πιο αυθεντικής Ευρώπης των πολιτών».

3.2 Ορισμένα από τα εμπόδια που περιγράφονται στο εν λόγω έγγραφο έχουν εξαλειφθεί, ορισμένα επιλύονται, ενώ άλλα εξακολουθούν να είναι τόσο προβληματικά όσο και στο παρελθόν, εάν όχι και πιο προβληματικά. Τα εμπόδια αυτά συνδέονται με θέματα όπως, για παράδειγμα, το δικαίωμα παραμονής, η αναγνώριση των προσόντων, η έλλειψη δυνατότητας μεταφοράς των υποτροφιών, τα φορολογικά συστήματα σε κάθε κράτος μέλος, η κοινωνική προστασία, κλπ. Εκτός από τα νομικά αυτά προβλήματα υπάρχουν εμπόδια που αφορούν τα γλωσσικά και πολιτισμικά προβλήματα, την έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τον τόπο προορισμού, την καθημερινή ζωή στην χώρα προορισμού κλπ. Αυτά είναι τα προβλήματα τα οποία, συχνά, εξακολουθούν να αντιμετωπίζονται σήμερα.

3.3 Στις 14 Δεκεμβρίου 2000, το Συμβούλιο της Νίκαιας υιοθέτησε ψήφισμα όσον αφορά το σχέδιο δράσης για την κινητικότητα ⁽³⁾. Το εν λόγω ψήφισμα αποτελεί συνέχεια των συμπερασμάτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Λισαβόνας του Μαρτίου 2000, το οποίο αναγνώριζε την επιτακτική ανάγκη να εξαλειφθούν τα εμπόδια στην κινητικότητα εντός της ΕΕ προκειμένου να δημιουργηθεί ένας πραγματικός ευρωπαϊκός χώρος της γνώσης. Το ψήφισμα απαριθμούσε 42 μέτρα για την άρση των εμποδίων στην κινητικότητα.

3.3.1 Τα εν λόγω μέτρα ταξινομούνται σύμφωνα με τους παρακάτω στόχους:

- χάραξη μιας ευρωπαϊκής πολιτικής κινητικότητας,
 - κατάρτιση των εκπαιδευτικών ώστε να καταστούν παράγοντες κινητικότητας,
 - ανάπτυξη της πολυγλωσσίας,
 - διευκόλυνση της πρόσβασης στην πληροφόρηση σχετικά με την κινητικότητα,
 - υιοθέτηση χάρτη κινητικότητας,
 - μελέτη της χρηματοδότησης της κινητικότητας,
 - ορισμός και εκδημοκρατισμός της κινητικότητας καθιστώντας την οικονομικά και κοινωνικά προσβάσιμη από όλους,
 - δημιουργία νέων μορφών κινητικότητας,
 - βελτίωση των διευκολύνσεων υποδοχής των ατόμων,
 - απλούστευση του χρονοδιαγράμματος κινητικότητας,
 - διασφάλιση κατάλληλου καθεστώτος για τα άτομα που επιλέγουν την κινητικότητα,
 - ανάπτυξη συστήματος αναγνώρισης και ισοδυναμίας των διπλωμάτων και της κατάρτισης,
 - αναγνώριση της αποκτώμενης πείρας,
 - αξιοποίηση των περιόδων κινητικότητας.
- 3.3.2 Μεταξύ των μέτρων που ορίζονται ως προτεραιότητες στο ψήφισμα περιλαμβάνονται τα εξής:
- ανάπτυξη της πολυγλωσσίας,
 - δημιουργία μιας πύλης που θα δίνει πρόσβαση στις διάφορες ευρωπαϊκές πηγές πληροφοριών σχετικά με την κινητικότητα,
 - αναγνώριση των περιόδων κινητικότητας στις σπουδές που οδηγούν στην απόκτηση διπλώματος,
 - κατάρτιση των διοργανωτών της κινητικότητας ώστε να είναι ικανοί να συμβουλευθούν, να κατευθύνουν και να καταρτίζουν σχέδια κινητικότητας,
 - ορισμός και υιοθέτηση ενός χάρτη ποιότητας,
 - απογραφή των δυνατοτήτων κινητικότητας και ορθών πρακτικών ανταλλαγών,
 - διασύνδεση των χρηματοδοτήσεων της κινητικότητας από τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη.

⁽¹⁾ COM(96) 462 τελικό.

⁽²⁾ CES 239/97, σημείο 3.1.2, εισηγητής: ο κ. Rodríguez García-Caro.

⁽³⁾ EE C 371 της 23.12.2000.

3.4 Η πρώτη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου με σκοπό την διευκόλυνση της κινητικότητας είναι η σύσταση αριθ. 2001/613/ΕΚ για την ενδοκοινοτική κινητικότητα των σπουδαστών, των επιμορφούμενων ατόμων, των εθελοντών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών ⁽⁴⁾. Η ΕΟΚΕ υιοθέτησε γνωμοδότηση για το θέμα ⁽⁵⁾, στην οποία τόνιζε τα εξής: «Για να υλοποιηθεί η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση υπό την έννοια μιας Ευρώπης των πολιτών και να ενισχυθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητά της, είναι απαραίτητο να ασκείται η κινητικότητα χωρίς εμπόδια».

3.4.1 Η σύσταση καλεί τα κράτη:

- να άρουν τα νομικά και διοικητικά εμπόδια στην κινητικότητα,
- να αμβλύνουν τα γλωσσικά και πολιτιστικά εμπόδια ενθαρρύνοντας την εκμάθηση τουλάχιστον δύο γλωσσών,
- να προωθήσουν διάφορες ρυθμίσεις για τη χρηματοδοτική στήριξη και τη διευκόλυνση της δυνατότητα μεταφοράς των υποτροφιών,
- να προωθήσουν έναν ευρωπαϊκό χώρο τυπικών προσόντων,
- να προωθήσουν την εύκολη πρόσβαση σε κάθε χρήσιμη πληροφορία.

3.4.2 Εξάλλου, προτείνεται σειρά ειδικών μέτρων για τους σπουδαστές, τα επιμορφωνόμενα άτομα, τους νέους εθελοντές, τους εκπαιδευτικούς και τους εκπαιδευτές.

3.5 Στη γνωμοδότηση πρωτοβουλίας της ⁽⁶⁾ για το Λευκό Βιβλίο: Πολιτική νεολαίας, η ΕΟΚΕ τόνιζε, όσον αφορά την κινητικότητα, ότι: «Επί του παρόντος, το δικαίωμα αυτό παραμένει θεωρητικό για τους περισσότερους νέους. Οι αιτίες είναι η έλλειψη ευκαιριών και πόρων, η έλλειψη αναγνώρισης της αξίας της κινητικότητας και των προσόντων που αποκτούνται μέσω αυτής, η άνιση κατανομή των ευκαιριών, η κοινωνική και πολιτισμική αντίσταση στην ιδέα της κινητικότητας καθώς και οι νομικοί και διοικητικοί φραγμοί. Συνεπώς, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στους διοικητικούς φραγμούς που υφίστανται στα κράτη μέλη όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση (ιδίως την ασφάλεια ανεργίας), τη φορολογία, τα δικαιώματα διαμονής και την αναγνώριση των προσόντων που απαιτούνται τόσο επίσημα όσο και μέσω της μη επίσημης και της ανεπίσημης εκπαίδευσης».

⁽⁴⁾ ΕΕ L 215 της 9.8.2001.

⁽⁵⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 27.4.2000 σχετικά με την «Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί της κινητικότητας στην Κοινότητα των σπουδαστών, των επιμορφωμένων ατόμων, των νέων εθελοντών, των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών», εισηγήτριας: ο κ. Rodríguez García-Caro (ΕΕ C 168 της 16.6.2000).

⁽⁶⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 4.12.2000 σχετικά με το «Λευκό Βιβλίο: Πολιτική νεολαίας», εισηγήτρια: κα Hassett (ΕΕ C 116 της 20.4.2001).

3.6 Μολονότι τα κοινοτικά όργανα έχουν καταβάλει πολυάριθμες προσπάθειες για την επίλυση των προβλημάτων που εντοπίζονται στο Πράσινο Βιβλίο ως εμπόδια στην κινητικότητα των νέων, των εκπαιδευτικών, των εκπαιδευτών και των ερευνητών, και παρά τις καλές προθέσεις του σχεδίου δράσης για την κινητικότητα, ορισμένα από τα προβλήματα αυτά εξακολουθούν να υπάρχουν σήμερα.

3.7 Ωστόσο, μπορούν να αναφερθούν ορισμένα παραδείγματα νομικών λύσεων για τα υφιστάμενα προβλήματα. Για παράδειγμα:

3.7.1 Νομοθετικές πράξεις που έχουν υιοθετηθεί:

- Η οδηγία αριθ. 2004/38/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών ⁽⁷⁾.
- Οι κανονισμοί αριθ. 1408/71 και αριθ. 883/2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ⁽⁸⁾.
- Η απόφαση αριθ. 2241/2004/ΕΚ σχετικά με το ενιαίο κοινοτικό πλαίσιο για τη διαφάνεια των επαγγελματικών προσόντων και ικανοτήτων (Europass) ⁽⁹⁾.
- Η οδηγία αριθ. 2005/36/ΕΚ σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων ⁽¹⁰⁾.
- Η σύσταση αριθ. 2006/961/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διακρατική κινητικότητα εντός της Κοινότητας για σκοπούς εκπαίδευσης και κατάρτισης: Ευρωπαϊκός χάρτης ποιότητας για την κινητικότητα ⁽¹¹⁾.
- Η σύσταση αριθ. 3662/07 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση ⁽¹²⁾.

3.7.2 Μέτρα υπό εκπόνηση:

- Ευρωπαϊκό σύστημα ακαδημαϊκών μονάδων για την επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Αναγνώριση των ικανοτήτων που αποκομίζονται μέσω του εθελοντισμού ⁽¹³⁾.
- Στρατηγικό πλαίσιο για την πολυγλωσσία ⁽¹⁴⁾.

⁽⁷⁾ ΕΕ L 158 της 30.4.2004.

⁽⁸⁾ ΕΕ L 166 της 30.4.2004.

⁽⁹⁾ ΕΕ L 390 της 31.12.2004.

⁽¹⁰⁾ ΕΕ L 255 της 30.9.2005.

⁽¹¹⁾ ΕΕ L 394 της 30.12.2006.

⁽¹²⁾ PE-CONS 3663/07.

⁽¹³⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 13.12.2006 με θέμα «Εθελοντισμός: ο ρόλος του στην ευρωπαϊκή κοινωνία και ο αντικτύπος του», Εισηγήτρια: κα Koller, συνεισηγήτρια: κα zu Eulenburg (ΕΕ C 325, 30.12.2006).

⁽¹⁴⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 26.10.2006 σχετικά με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών Ένα νέο στρατηγικό πλαίσιο για την πολυγλωσσία», εισηγήτρια: κα Le Nouail-Marlière (ΕΕ C 324, 30.12.2006).

3.8 Η ΕΟΚΕ αποφάνθηκε για τα θέματα αυτά σε διάφορες γνωμοδοτήσεις, διασαφηνίζοντας τη θέση της όσον αφορά διάφορες πτυχές οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την κινητικότητα των πολιτών της ΕΕ γενικά και των νέων ειδικότερα. Συγκεκριμένα, διαμορφώνεται μια διαδικασία λήψης αποφάσεων για την επίλυση των προβλημάτων που συνδέονται με την κινητικότητα των νέων της Ευρώπης η οποία, όμως, ορίζει ανεπαρκώς ορισμένες πτυχές του δεδηλωμένου στόχου της προώθησης και διευκόλυνσης της κινητικότητας.

3.9 Τέλος, είναι σημαντικό να υπενθυμιστεί ότι το κοινό έχει στη διάθεσή του ορισμένα μέτρα, που θα μπορούσαν να προωθηθούν και των οποίων η λειτουργία θα μπορούσε να βελτιωθεί. Ένα παράδειγμα που αξίζει να αναφερθεί είναι η ευρωπαϊκή πύλη για την επαγγελματική κινητικότητα (δίκτυο EURES). Η τράπεζα δεδομένων του θα έπρεπε να είναι πιο εύκολα προσβάσιμη και να ενημερώνεται σε τακτικά διαστήματα· οι πληροφορίες που περιέχει θα πρέπει να παρακολουθούνται, δεδομένου ότι ορισμένες φορές είναι πολύ συνοπτικές και, προπάντων, πρέπει να προβληθεί περισσότερο στο κοινό ως πύλη και δίκτυο.

3.10 Στο πλαίσιο αυτό, τα κοινοτικά όργανα ίσως να πρέπει να διερωτηθούν τι γνωρίζουν οι νέοι σχετικά με τις διάφορες πρωτοβουλίες που υπάρχουν με στόχο την ενθάρρυνση της κινητικότητάς τους. Ποιος γνωρίζει τι είναι το Ευρωπαϊκό Βιβλιάριο (Europass), το Βιβλιάριο Κατάρτισης Νέων (Youthpass), ή ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Ποιότητας για την Κινητικότητα; Τα κράτη μέλη διαδίδουν επαρκώς τις γνώσεις τους; Εκτός από το Erasmus, γνωρίζουν οι νέοι της Ευρώπης ποια άλλα προγράμματα κινητικότητας υπάρχουν; Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η προώθηση της ενημέρωσης σχετικά με τους διάφορους πόρους που υπάρχουν είναι ένας άλλος τρόπος για να αρθούν τα εμπόδια στην κινητικότητα.

4. Η διασυνοριακή κινητικότητα των νέων της Ευρώπης: η θέση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

4.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι κύριο εμπόδιο στην κινητικότητα των νέων της Ευρώπης είναι η απουσία λύσεων για τα προβλήματα που έχουν τεθεί τόσο συχνά και η αδυναμία εφαρμογής των μέτρων που τόσο συχνά έχουν προταθεί για την επίλυσή τους.

4.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι είναι προτιμότερο να εστιαστούν οι προσπάθειες περισσότερο προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικής εφαρμογής των μέτρων παρά στη συγκρότηση περαιτέρω ομάδων εμπειρογνομόνων για τον εντοπισμό των ιδίων ακριβώς εμποδίων που έχουν περιγραφεί παλαιότερα και τα οποία βρίσκονται στο στάδιο της επίλυσης.

4.3 Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να τονιστούν οι πραγματικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι νέοι της Ευρώπης όταν συμμετέχουν σε δραστηριότητες κινητικότητας και ανταλλαγών που συνδέονται με τη δια βίου μάθηση⁽¹⁵⁾, το πρόγραμμα Erasmus Mundus⁽¹⁶⁾, το πρόγραμμα «Νεολαία σε δράση»⁽¹⁷⁾, και το πρόγραμμα «Πολιτισμός»⁽¹⁸⁾. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να

διενεργηθεί κατά προτεραιότητα μια προκαταρκτική αξιολόγηση. Είναι απαραίτητο να γίνει ένα διάλειμμα και να εξετάσουμε προσεκτικά πού βρισκόμαστε σχετικά με αυτό σημαντικό πρόβλημα που επηρεάζει τόσο άμεσα τους νέους στην Ευρώπη.

4.4 Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι είναι απαραίτητο να συγκροτηθεί ομάδα συντονισμού των διαφόρων ΓΔ της Επιτροπής οι οποίες έχουν αρμοδιότητες στον τομέα αυτό, με ειδικό καθήκον να εκπονήσουν εξαντλητική ανάλυση της κατάστασης, με τους παρακάτω βασικούς στόχους:

- να καθορίσουν τα εμπόδια που έχουν ήδη εντοπιστεί και περιγραφεί προηγουμένως,
- να εντοπίσουν αποτελεσματικά μέτρα που έχουν υιοθετηθεί σε επίπεδο ΕΕ για την άρση τους (κανονισμοί, οδηγίες, αποφάσεις, ψηφίσματα, συστάσεις, κλπ.),
- να εντοπίσουν προβλήματα που δεν ακόμη επιλυθεί, τα οποία έχουν καθοριστεί και βρίσκονται στο στάδιο της επίλυσής τους διαμέσου της νομοθεσίας,
- να εντοπίσουν προβλήματα που έχουν εντοπισθεί, αλλά για τα οποία δεν έχουν εξευρεθεί λύσεις,
- να εντοπίσουν μέτρα που έχουν προταθεί αλλά δεν έχουν ληφθεί υπόψη ή δεν έχουν εφαρμοστεί από τα κράτη μέλη.

4.5 Αφού διενεργηθεί αυτή η γενική ανάλυση, το επόμενο βήμα είναι να οριστεί μεθοδολογικά η κατάσταση των νέων με την κατανομή τους σε διάφορες ομάδες στόχους ανάλογα με τα προβλήματα και τις καταστάσεις που αντιμετωπίζουν, σύμφωνα με τα συμπεράσματα του σημείου 1.5 παραπάνω.

4.6 Με βάση την ανάλυση αυτή και εάν ληφθεί υπόψη ότι οι συνθήκες των διαφόρων ομάδων που αναφέρονται είναι εντελώς διαφορετικές, θα είναι δυνατόν να κατευθυνθεί η δράση των οργάνων της ΕΕ προς ειδικότερα, λιγότερο γενικά μέτρα. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα να βελτιωθεί η αποδοτικότητα των μέτρων και να επιλυθούν αποτελεσματικότερα τα προβλήματα κινητικότητας.

4.7 Ως εκπρόσωπος της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και συμβουλευτικό όργανο με εκτεταμένη εμπειρία στην ανάλυση και επίλυση προβλημάτων που συνδέονται με την κινητικότητα, γενικότερα, και τη βελτίωση της κατάστασης των νέων στην αγορά εργασίας, ειδικότερα⁽¹⁹⁾, η ΕΟΚΕ είναι διατεθειμένη να συνεργαστεί με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Η κινητικότητα των νέων θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικών μέτρων στο πλαίσιο διατάξεων που θα ισχύουν για όλους τους πολίτες όσον αφορά τη δυνατότητα μεταφοράς των δικαιωμάτων Χάρη στην εμπειρογνομοσύνη της και τη εγγύτητά της προς την κοινωνία η ΕΟΚΕ καθίσταται βασικός εταίρος στον τομέα αυτό.

⁽¹⁵⁾ EE L 327 της 24.11.2006.

⁽¹⁶⁾ EE L 345 της 31.12.2003.

⁽¹⁷⁾ EE L 327 της 24.11.2006.

⁽¹⁸⁾ EE L 372 της 27.12.2006.

⁽¹⁹⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 12.3.2008 με θέμα «Ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων στη βελτίωση της κατάστασης των νέων στην αγορά εργασίας»,ισηγητής: κ. Soares, συνεισηγήτρια: κα Päärendson, CES 500/2008.

4.8 Ωστόσο, η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι υιοθετούνται μέτρα για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων καταστάσεων οι οποίες στο παρελθόν αποτελούσαν πραγματικά νομικά/διοικητικά εμπόδια στην κινητικότητα, και ότι τα εν λόγω εμπόδια μειώνονται. Εντούτοις, πρέπει να τονιστεί ότι εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά εμπόδια: ένα εύγλωττο παράδειγμα που μπορεί να αναφερθεί είναι η αναγνώριση και επικύρωση γνώσεων και δεξιοτήτων. Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Επαγγελματικών Προσόντων θα μπορούσε να είναι ένας τρόπος για την άρση του εμποδίου αυτού. Όμως, οι δυσκολίες που συνεπάγεται η εφαρμογή του, έχουν τονιστεί σε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ για το θέμα ⁽²⁰⁾.

4.9 Εξάλλου, με το πνεύμα της εποικοδομητικής κριτικής που πάντα χαρακτηρίζει τις γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ θα υποστηρίζει κάθε φορά οποιαδήποτε πρωτοβουλία στοχεύει στην άρση των εμποδίων που αποτρέπουν τα άτομα να ασκούν το δικαίωμα στην κινητικότητα και στην ελεύθερη διακίνηση. Ωστόσο, ορισμένα από τα εν λόγω εμπόδια τα οποία δεν είναι νομικής/διοικητικής φύσης. Για παράδειγμα, η έλλειψη πόρων που εμποδίζει τους νέους να συμμετάσχουν σε πρωτοβουλίες κινητικότητας και να ταξιδεύουν στο πλαίσιο των εν λόγω προγραμμάτων, οι δυσκολίες εκμάθησης

ξένων γλωσσών που αποτελούν ανυπέρβλητο εμπόδιο στα ταξίδια στις χώρες αυτές, η αβεβαιότητα για τις συνθήκες στις χώρες αυτές για τις οποίες μπορεί να μην γνωρίζουν τίποτα. Αυτές είναι καταστάσεις οι οποίες δεν απαιτούν σημαντικές νομικές συμφωνίες αλλά πολλές προσπάθειες για να επιλυθούν. Έγγραφα όπως, για παράδειγμα, το σχέδιο δράσης για την κινητικότητα προβλέπουν ήδη μέτρα για την προώθηση της πολυγλωσσίας, δυνατότητες χρηματοδότησης, τον εκδημοκρατισμό της κινητικότητας με μέσα που την καθιστούν οικονομικά προσβάσιμη τη βελτίωση των διευκολύνσεων υποδοχής για τα άτομα σε κινητικότητα, τη διασφάλιση κατάλληλου καθεστώτος, κλπ.

4.10 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι αυτό που απαιτείται δεν είναι να συνεχίσει ο εντοπισμός εμποδίων και λύσεων αλλά, μάλλον η εφαρμογή κατάλληλων μέτρων σε ευλόγως σύντομο χρονικό διάστημα, έτσι ώστε όσα έχουν ήδη ληφθεί σχετικά με την κινητικότητα να μπορέσουν να υλοποιηθούν. Εάν εμπλακούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη στην προσπάθεια να καταστεί η κινητικότητα πραγματικότητα για τους νέους και εάν υιοθετηθεί μια πιο πρωτόβουλη προσέγγιση όσον αφορά τις διάφορες κοινοτικές πολιτικές στον τομέα, η σημαντική κατάσταση θα μπορούσε να αλλάξει ριζικά.

Βρυξέλλες, 29 Μαΐου 2008.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽²⁰⁾ Βλέπε γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 30.5.2007 σχετικά με την «Πρόταση σύστασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη θέσπιση του ευρωπαϊκού πλαισίου επαγγελματικών προσόντων για τη διά βίου μάθηση», εισηγητής: κ. Rodríguez García-Caro CES 807/2007 (EE C 175, 27.7.2007).